No 1818

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franco door het geheele Rijk.
Brieven, *Gelden*, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

VRIJDAG, 15 APRIL.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 14 April.

[illegible] in de Tweede Kamer eene interpellatie plaats gehad omtrent de katholieke Kerkregeling. Hetgeen daarbij door het gouvernement en eenige sprekers is gezegd is te belangrijk, dan dat wij 't niet in zijn geheel zouden mededeelen. Wij onthouden ons van aanmerkingen, ons het regt voorbehoudende om op de zitting terug te komen. Zie hier het verslag der interpellatie, bij monde van den heer van Doorn gedaan.

De heer van Doorn vraagt het woord en wenscht verlof te bekomen tot het rigten van vragen, meer bijzonder aan de ministers voor de R. Kath. Eeredienst en van Buitenl. Zaken. Na de aanduiding, aan welke ministers hij de vragen zal rigten, zal hij wel niet behoeven te zeggen, dat hij op het oog had de tijdingen, die men onlangs het eerst uit vreemde, en daarna uit binnenlandsche dagbladen heeft vernomen, omtrent de oprigting der bisdommen in Nederland. Die tijdingen hebben de algemeene opmerkzaamheid levendig gaande gemaakt en op het gemoed van velen een diepen indruk doen ontstaan; ja, in sommige plaatsen tot opvattingen en gevolgtrekkingen geleid, welke in de toekomst zouden kunnen te weeg brengen, dat de goede verhouding en de onderlinge verstandhouding der burgerij ligt in gevaar werd gebragt. Hij weet het, dat het onderwerp, hetwelk hij behandelt, van zeer teederen aard is. Hij is te zeer overtuigd van de noodzakelijkheid die er bestaat, om vooral in ons land toegevend en verdraagzaam te zijn, vooral wat geloofszaken betreft, dan dat hij niet trachten zou al te vermijden wat strekken kan een ieder aanstoot te geven. Hij meent dat zijne bedoeling niet zal worden miskend, zoo hij wijst op hetgeen men rondom zich ziet gebeuren, en op hetgeen ieder in zijn kring kan waarnemen. Hoezeer hij daaraan niet meer gewigt hechten wil dan behoort, zoo meent hij toch van den anderen kant, dat men, hetgeen waargenomen wordt, niet geheel veronachtzamen mag. Naar 't hem voorkomt is de tegenstand, dien men opmerkt, niet zoo zeer het gevolg van zekere beduchtheid voor de verschijning der Bisschoppen, maar veeleer daarvan, dat men heeft hooren gewagen van eene herstelling van zaken, welke lang geleden hier te lande is te niet gegaan, en die, tot een afgesloten tijdperk in onze geschiedenis behoort.

Hij betreurt het, dat die opvatting niet eerder door eene mededeeling van de zijde der Regering is te keer gegaan, opdat de natie in staat gesteld wierd, kalm en beraden een juist oordeel te vellen. Hij herinnert, dat, in de zitting der Kamer van 29 Nov. jl., door den minister van Buitenlandsche Zaken te kennen gegeven is, dat de onderhandelingen met het hof van Rome alleen geloopen hadden over de vraag, of het Konkordaat van 1827 en de overeenkomst van 1841, bij de tot stand te brengen nieuwe organisatie, stilzwijgend als vervallen moest worden aangemerkt, [illegible] goedvinden, werd tot die laatste besloten. De minister voor de zaken der R. K. Eeredienst deelde toen nog mede, dat, zoo er tot eene organisatie wierd overgegaan, dan deswege en ter gelegener tijde mededeelingen bij de Regering werden te gemoet gezien. Sedert dat tijdstip is er niets meer bekend geworden. Nu men zoo eensklaps door de nieuwspapieren verneemt, dat hetgeen bij het Konkordaat bepaald was, zoo aanmerkelijk zal worden gewijzigd, en nu men te gelijk hoort gewagen van die *herstelling* van wat reeds lang opgeheven was, nu wordt het ook tijd, naar hij meent, om *volledige* openlegging te bekomen van al hetgeen te dezer zake mogt verhandeld zijn en wat tot het genomen besluit geleid heeft. Spreker heeft ten doel, de Regering uit te lokken tot het geven van al die ophelderingen, welke zij meent nuttig en oirbaar te zijn. Hij hoopt, dat de Kamer hem het verlof verleenen zal tot het rigten van eenige vragen aan de ministers, en dat de Regering zich bereid zal betoonen daarop onmiddellijk te antwoorden.

De Kamer verleent den heer van Doorn onmiddellijk het gevraagde verlof, waarop die heer hervat, dat het zijne bedoeling is, eene zoo volkomen mogelijke mededeeling te verkrijgen van hetgeen nopens deze gewigtige zaak gedaan en tot stand gebragt is. Dat hiertoe is derwege nog niets officieels gebleken, zoodat de ingezetenen buiten staat zijn, met volkomene bewustheid en kennis van zaken te oordeelen. Veel van hetgeen hij wenscht te weten, is zeer moeijelijk in bepaalde vragen te bevatten, maar toch acht hij 't noodig te kennen wat de regering tot de beslissing ten deze heeft geleid. Hij bepaalt zich tot het verzoek, om zoo er eenige stukken te dezer zake mogten gewisseld zijn, daarvan mededeeling te mogen bekomen. Wat hij verlangt, heeft vooral de strekking om de gemoederen tot kalmte te stemmen en om, zonder vooringenomenheid, te kunnen oordeelen. Daarvoor meent hij, dat het bovenal noodig is aan te toonen, dat hier niet kan gedacht worden aan de herstelling van iets, dat in den boezem der Natie zoo veel tegenkanting en treurige herinneringen ondervindt. Het is daarop en op de volgende vragen, dat hij gaarne heden een bepaald antwoord der regering zou verlangen. Hij vraagt dan of het waarheid is, dat aan de R. K. Kerk in ons land is gegeven eene kerkelijke organisatie door de oprigting van vijf bisdommen? Zoo ja, is dit dan het gevolg van een Konkordaat met het hof van Rome, of, met andere woorden, is daartoe van staatswege medegewerkt? Of heeft men gedacht aan eene eigene, geheel op zich zelf staande regeling? Zoo dit laatste het geval is, zal die dan al of niet aan de voorafgaande kennisneming der regering onderworpen zijn? Zal niet, even als bij het Reglement voor het Hervormd Kerkgenootschap, een voorafgaand onderzoek behooren plaats te hebben, wat al dan niet kan goedgekeurd of toegelaten worden? Moet de mededeeling van 29 Nov. jl. niet zoo worden opgevat, dat de regering nog eene voorafgaande kennisgeving van Rome verwachtte? Zoo dit niet geschied is, is er dan niet eene tekortkoming aan hetgeen de waardigheid der Regering vordert? Hoe is dan tot stand gebragt de intrekking van het Konkordaat van 1827 en van de overeenkomst van 1841? En mogten er over die intrekking eenige stukken gewisseld zijn, dan vraagt hij dat die ook medegedeeld worden. Zoo de Regering ten eenemale onkundig is gebleven van de wijze en het tijdstip waarop de meergemelde organisatie zou worden ingevoerd en van het voornemen om te herstellen wat vroeger heeft bestaan, bijzonder de vestiging der bisdommen, bestaat er dan bij de Regering geene reden om het gedrag te laken van den Nederl. gezant te Rome? En keurt ze dan niet noodzakelijk een protest, vertoog of andere voorziening aan hare zijde? Spreker hoopt, dat de Regering het moge goedvinden op een en ander, zoo mogelijk nog heden, te antwoorden.

De minister van Justitie, voorloopig belast met het ministerie voor de zaken der R. Kath. Eeredienst, zegt het navolgende:

»Mijne Heeren, de Regering kon zich verwachten, dat de Staten-Generaal zouden wenschen inlichtingen te [illegible] zij zich heeft voorbereid om onmiddellijk aan dien wensch te kunnen voldoen. Ik heb dienvolgens de eer het volgende mede te deelen, waaruit de Kamer den loop dezer zaak volledig zal leeren kennen.

»Het komt niet ondienstig voor, in de eerste plaats, te herinneren, dat zoowel in de gewisselde stukken, als bij de openbare beraadslagingen over de begrootingen van de beide departementen der Eerediensten voor de jaren 1851, 52 en 53 deze aangelegenheid ter sprake werd gebragt.

»Bij de behandeling der begrooting van 1851 werd door de Regering o. a. als beginsel erkend, dat ieder kerkgenootschap de vrijheid heeft, zijn inwendig bestuur naar goedvinden te regelen; dat alle verandering in de bestaande kerkorde voortaan alleen van de Kerk kunne uitgaan en dat zij daartoe kan besluiten buiten eenigen invloed van de Regering, die alleen zal hebben toe te zien, dat daarbij niets worde toegelaten strijdig met de Grondwet, of met de rust en de veiligheid van den Staat.

»De Regering voegde hierbij, dat het met hare inzigten strookte, dat ook de R. K. Kerk, even als ieder ander erkend kerkgenootschap hier te lande, hare aangelegenheden op het kerkelijk terrein zelve regele, altijd onder voorbehoud van het grondwettig toezigt.

»Mededeelingen in denzelfden zin zijn bij de behandeling der begrootingen van 1852 en 53 aan de Staten-Generaal gedaan, en de beginselen der Regering aangaande de vrijheid, aan alle kerkgenootschappen wat de regeling van hun inwendig bestuur betreft, toegekend, hebben geene tegenspraak ontmoet; die beginselen zijn veeleer door de Staten-Generaal gedeeld.

»Thans overgaande tot de vermelding van het verhandelde tusschen het gouvernement en het Hof van Rome, met betrekking tot de regeling der aangelegenheden van de R. Kath. Kerk, zal ik de eer hebben den zakelijken inhoud der gewisselde stukken ter kennis van de Kamer te brengen.

»Bij missive van den internuntius van den Pauselijken Stoel bij ons Hof, dd. 9 Dec. 1851, werd aan het gouvernement te kennen gegeven, dat de Paus uit de door de Regering aan de Staten-Generaal gedane en door dezen gunstig opgenomene mededeeling ontwaard hebbende, dat de organisatie der R. K. Kerk tot stand kon worden gebragt, van meening was, dat het tijdstip om daartoe over te gaan was genaderd, doch dat men wenschte de inzigten der Regering te kennen over het voortdurend bestaan van het in 1827 gesloten, doch onuitgevoerd gebleven Konkordaat.

»Den 24 Maart 1852 werd op die mededeeling door den Minister van Buitenlandsche Zaken geantwoord, dat, volgens de beginselen der Grondwet, ieder kerkgenootschap zijne eigene organisatie kan daarstellen, behoudens zijne ondergeschiktheid aan de wetten van den Staat; dat echter, wanneer van die vrijheid gebruik wordt gemaakt, de Staat ontslagen zal zijn van de verbindtenissen, bij het Konkordaat van 1827 aangegaan.

»De verdere briefwisseling heeft uitsluitend tot dit laatste punt betrekking gehad.

»De Internuntius beantwoordde den 26 Junij 1852, het dezerzijdsch schrijven van 24 Maart, en stelde voor, het bedoelde Konkordaat *ter zijde te stellen*, zonder het echter vervallen te verklaren.

»Den 24 Augustus opvolgend, werd door den minister van Buitenlandsche Zaken betoogd, dat bij de eventuële organisatie der R. K. Kerk, het Konkordaat noodzakelijk moest vervallen, dat men zich met geene *terzijdestelling* kon vergenoegen, en dat al de aangegane verbindtenissen voor goed moesten worden vernietigd; waaromtrent eene stellige verklaring van de zijde van het Hof van Rome werd verzocht.

»Dergelijke verklaring werd den 17 September [illegible] door den Internuntius op uitdrukkelijken [illegible] Paus gegeven, waarmede dezerzijds [illegible] de mate genoegen werd genomen [illegible]

»Op die wijze is de zaak tot een einde gebragt.

»De regering heeft onlangs mededeeling ontvangen van de Apostolische Brieven dd. 4 en van de Allokutie van den Paus, dd. 7 Maart jl.

»Uit die stukken blijkt, dat de Paus, tot de organisatie der R. K. Kerk in dit Rijk overgaande, *vijf* Bisdommen, waaronder een Aartsbisdom, heeft ingesteld, in dier voege, dat de drie tot hiertoe bestaan hebbende Apostolische vikariaten van *'s Hertogenbosch*, *Breda* en *Roermond*, *drie* Bisdommen zullen uitmaken, de grenzen van de gewezene vikariaten behoudende, en dat de overige gedeelten van het Rijk, die tot de Hollandsche zending behoord hebben, onder twee Bisdommen zullen ressorteren, namelijk de provincien van *Utrecht*, *Gelderland*, *Overyssel*, *Drenthe*, *Groningen* en *Friesland*, onder het aartsbisdom van Utrecht, en de provincien Noordholland Zuidholland en Zeeland, onder het Bisdom van Haarlem.

»Deze regeling heeft ten gevolge, dat de R. K. Kerk in ons Rijk, niet meer zal bestuurd worden door den Internuntius van den Paus, als vice-superior van de Hollandsche missie, maar door Nederlandsche kerkvoogden een zelfstandig bestuur uitmakende.

»Eindelijk is nog aan de regering mededeeling [illegible] noeming van vier bisschoppen, [illegible]

van 's Hertogenbosch, de heer Zwijsen, is benoemd tot Aartsbisschop van Utrecht, blijvende deze kerkvoogd echter belast met het bestuur van het diocees 's Hertogenbosch, terwijl tot Bisschoppen van Haarlem, Breda en Roermond zijn benoemd de heeren van Vree, thans President van het R. C. Seminarie te Warmond, van Hooydonk en Paredis, tot hiertoe Apostolicke Vikarissen van Breda en van Limburg.

»Zietdaar, MM. HH., de volledige mededeeling van al wat er omtrent deze aangelegenheid bij de Regering bekend is.

»Eene omstandigheid vermeen ik er echter nog bij te moeten voegen; zij is deze: in de hiervoren medegedeelde briefwisseling tusschen onze Regering en het Hof van Rome, is van onze zijde meermalen het verlangen te kennen gegeven om voorloopige mededeeling te ontvangen van de wijze waarop, en de tijd wanneer tot de kerkelijke organisatie zou worden overgegaan; had het hof van Rome aan dit verlangen gevolg gegeven, dan zoude welligt, door eene gepaste raadgeving, voorkomen zijn het minder voegzame, dat men in den nu gebezigden vorm aantreft, en waardoor bij zeer velen onzer landgenooten een ongunstige indruk is ontstaan, dien het zoo heilzaam zou zijn geweest te vermijden.

»Alvorens deze mededeeling te eindigen, zij het mij vergund te herinneren, hoewel zulks voor deze vergadering onnoodig mag schijnen, dat het hier geldt een maatregel van zuiver godsdienstigen aard; dat de nieuwe maatregel der R. K. Kerk onmogelijk eenig nadeel noch hinder aan de andere kerkgenootschappen kan toebrengen; dat die regeling ook tot geene gevolgen in het burgerlijk leven kan leiden, en dat overigens door de Regering nauwlettend zal worden toegezien, dat ieder kerkgenootschap zich houde binnen de palen der gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat; — wat dit laatste betreft, geef ik bij deze de plegtige verzekering, dat ik, als minister van Justitie, met de meeste zorg daartoe zal bijdragen.

»Moge deze mededeeling strekken tot bevordering van eensgezindheid en van opregte verdraagzaamheid onder alle geloofsbelijdenissen van ons Rijk."

De heer van Doorn dankt voor de ontvangene mededeelingen. Hij gelooft dat de zaak nu tot meerdere klaarheid is gekomen. Hij hoopt dat de ontvangen mededeelingen tot bevrediging en tot bevordering van rust bij de bevolking zullen leiden. Hij merkt echter op, dat sommige, immers vier der door hem gedane vragen, door den minister niet zijn beantwoord. Welligt dat een der andere ministers zich met die zaak belasten zal. Het is wenschelijk dat ook daarop eenig antwoord worde gegeven. Hij stelt er prijs op, dat de Regering de grondwettige bepaling handhave, om zorg te dragen, dat de koning wake, dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat. Hoe veel vertrouwen hij ook stelt in de verklaringen door den Minister deswege gegeven, meent hij te moeten vragen, of de Regering, wanneer zij geene kennis neemt van de eerste inrigting, dan volkomen gerust kan zijn, ten aanzien van hetgeen daarbij is vastgesteld voor de toekomst. Hij herinnert dat, toen er sprake was van de vestiging der kerkorde voor de Hervormde Eeredienst, de Regering toen bepaald heeft onderzocht, wat daarbij werd voorgeschreven, en zij toen bepaalde uitsluitingen heeft gemaakt en aan de goedkeuring van sommige punten uitdrukkelijke reserves heeft verbonden. Nu komt het hem voor, dat als men van grenzen en jurisdiktie der katholijke gemeente gewaagt, men dan wel zal mogen vragen, of er te dien aanzien niet dezelfde weg moet worden bewandeld, als toen er sprake was van de Hervormde Kerk.

De minister van Buitenlandsche Zaken is gaarne bereid de onvolledigheid te herstellen, die men in de beantwoording van de gedane vragen heeft gemeend op te merken. Hij breidt die beantwoording zelfs uit en past haar al dadelijk op de eerste vraag toe betrekkelijk de gewisselde stukken. Uit de inzage dier stukken zal niets meer blijken dan hetgeen men reeds weet en heden medegedeeld is. Hij maakt echter volstrekt geene zwarigheid, die stukken over te leggen, maar hij merkt op, dat zij onderhandelingen betreffen, welke tusschen twee gouvernementen gevoerd zijn, waarvan de openbaarmaking niet dan met wederzijdsch goedvinden kan plaats hebben. De mededeeling dient zich alzoo tot de nederlegging ter griffie te bepalen en geschiedt derhalve niet, om die stukken door middel van de drukpers bekend te maken. Het is onder dat voorbehoud, dat hij geen bezwaar vindt in de mededeeling dier bescheiden.

Wat aangaat de vraag of er eenige voorafgaande officieele mededeeling van den kant van het hof van Rome heeft plaats gehad en zoo neen, of de waardigheid der Regering dan niet is aangerand, meent hij eene ontkennende beantwoording te moeten geven. Dezerzijds is bij elke gelegenheid er hooge prijs op gesteld op eene *voorafgaande* mededeeling. Van de andere zijde heeft men deswege het stilzwijgen in acht genomen. Men dacht alzoo dat er geen bezwaar tegen het verzoek bestond. Nu men aan het verlangen *niet* heeft voldaan, schijnt dit bezwaar wel te hebben bestaan. Maar het eenige gevolg, dat dit kan opleveren, kan alleen dit zijn, dat men zich daardoor gevoelig betoont en dit kenbaar maakt. En wat het gedrag van den Nederlandschen gezant te Rome aangaat, er bestaat volstrekt geene reden, om dat gedrag te laken. Integendeel, met genoegen kan hij verklaren, dat die gezant zich buiten deze geheele zaak heeft gehouden. Alle onderhandelingen zijn hier tusschen zijnen ambtsvoorganger en den Pauselijken internuntius gevoerd. Er bestaat alzoo geen grond hoegenaamd, om het gedrag van den gezant in het allerminste te laken.

De minister van Finantien, belast met de zaken der Hervormde Eeredienst, acht zich verpligt te antwoorden op de gedane vraag: waarom bij de regeling der R. K. Kerk niet dezelfde weg als ten aanzien der Hervormde Kerk bewandeld is? Reeds vroeger heeft hij opgemerkt, dat de beide zaken niet op gelijke lijn kunnen geplaatst worden. Het is bekend, dat de reserves, onder welke het reglement voor het Hervormd Kerkgenootschap is goedgekeurd, niet onder zijn ministerie gemaakt zijn. Hij zal de handelwijze van zijnen ambtsvoorganger noch verdedigen, noch bestrijden. Maar hij zal alleen doen opmerken, dat de elf reserves, die er gemaakt zijn, het noodwendig gevolg zijn van den weg, die gevolgd is bij de herziening van het reglement voor de Hervormde Kerk. In plaats van eene konstituante te benoemen, heeft men het reglement van 1816 in het oog gehouden. Hier is het echter een geheel andere staat van zaken. Zoo men ons op het groote verschil opmerkzaam maakt, dan valt er op te antwoorden, dat de beide zaken volstrekt niet waren gelijk te stellen.

De heer Gevers van Endegeest vangt aan met op te merken, dat het weinige, wat men van het ministerie gehoord heeft, niet is wat men gedacht had te vernemen. Het komt eigenlijk daar op neder, dat door de Regering na den 29 November jl. niets is gedaan. De geheele houding der Regering, het stilzwijgen in het officieële dagblad toont aan, dat van hare zijde schier niets gedaan werd. Uit de mededeeling van den 29 Nov. jl., was gebleken, dat met wederzijdsch goedvinden, het vroeger gesloten Konkordaat geheel was te niet gedaan en alle verbindtenissen, daaruit voortvloeijende, als vervallen werden beschouwd. Door de Regering werd alzoo er gaaf in toegestemd, dat met het Konkordaat ook wegvielen sommige salutaire bepalingen, die daarin waren vervat. Spreker geeft zijne bevreemding te kennen, dat de Regering niet voorzien heeft den indruk, die deze invoering der bisdommen en die regeling der R. Kath. Kerk op het grootste deel der bevolking zou maken. De Regering heeft alzoo, zijns inziens, miskend het Protestantsche element, hetwelk in ons land bestaat, en niet in het oog gehouden den aard der banden, die tusschen de Protestantsche bevolking en het Stamhuis van Oranje zoo innig bestaan. Door de Regering is niet bevroed de sensatie, de afkeuring, de klove, die, naar het te vreezen is, zoo ligt mogelijk zijn, zoo ligt kunnen ontstaan. De Regering heeft alzoo eene dwaling begaan, zij heeft in dat opzigt niet aan hare roeping beantwoord. Vraagt hij zich af, wat de Regering had kunnen doen, dan herinnert hij zich, dat het 2e add. art. der Grondwet eenige wetten voorschrijft, die binnen zekeren tijd moeten worden vastgesteld. Ten gevolge van *force majeure* en andere oorzaken, is aan dat grondwettige bezwaar nog niet voldaan. Dezelfde wapenen, die men bezigt, om dat te verdedigen, konden ook worden ingebragt, tot behoud van het *status quo*, ten aanzien van het Konkordaat. Men had welligt den schok kunnen voorkomen, die eene zoo onverwachte en plotselijke invoering noodwendig moest te weeg brengen. Men had kunnen beproeven om de invoering der nieuwe organisatie uit te stellen en te verschuiven. Ook in 1840 ontstond het denkbeeld, om het Konkordaat in werking te brengen, en desniettemin besloot men de zaak voorloopig te laten rusten. Ook nu had men kunnen trachten den tegenwoordigen staat van zaken eenigen tijd te behouden. Men had welligt kunnen aandringen op eene regeling der zaken in eenen meer gematigden zin. Mogelijk had men, even als bij het Konkordaat, de vestiging kunnen verkrijgen niet van 5, maar van slechts 2 bisdommen. Welligt had men kunnen verkrijgen, dat de aartsbisschop niet te Utrecht ware gevestigd, waardoor toch treurige herinneringen moesten opgewekt worden. Wel is waar, heden heeft men gehoord, dat de aartsbisschop niet te Utrecht, maar te 's Bosch zal wonen, doch wat heden niet is, kan morgen gebeuren. Het blijft als een dreigend zwaard hangen. Men had in een woord kunnen beproeven dat niet eene regeling werd herboren, wier kortstondig bestaan in vroegere tijden zulke droevige herinneringen heeft achtergelaten. Men had in allen gevalle den schok zoo veel mogelijk moeten lenigen en voorkomen. Kon men dit niet, dan had men de regeling voor het minst niet het eerst uit vreemde dagbladen moeten vernemen. Dan had de Regering den loop der gebeurtenissen, onstandig aan het volk moeten kenbaar en alle inlichtingen openbaar maken. Het Nederl. volk had er regt op, op zoodanige wijze te worden ingelicht, en niet van ter zijde en uit den vreemde zoodanige berigten te moeten vernemen. Wat heeft de Regering gedaan, om tot een goed einde te komen? Wat heeft onze gezant te Rome gedaan? Niets, alles is buiten hem omgegaan. Zoodanige wijze van handelen zou tot de vraag kunnen aanleiding geven, wat wij dan met een gezant te Rome te doen hebben? Het komt spreker ongelooflijk voor, dat men geene betere resultaten had kunnen verkrijgen, zoo men den Internuntius de ernstige gevolgen eener zoo plotselinge regeling had voorgehouden. Is het algemeen belang, is het ware belang ook der R. K. Kerk zelve, wel genoegzaam in het oog gehouden? Hij kan het zich niet voorstellen, dat, zoo de regering iets gedaan had, men dan niets meer zou hebben kunnen verkrijgen. Heeft de regering dan niets van dat alles beproefd? Dan heeft zij ook 's lands welzijn niet begrepen en niet genoegzaam behartigd; dan is de regering niet genoegzaam verantwoord; dan had de regering in allen gevalle ook vroeger moeten bewijzen, dat alles buiten haar toedoen en buiten hare schuld ware geschied. Spreker herinnert al verder, dat de minister, die de traktaten met Rusland en Frankrijk sloot, waarvan het laatste met algemeene stemmen werd verworpen, nog is aangebleven tot in October 1852, en wel met het bepaalde doel, gelijk gebleken is, om deze zaak te regelen en af te doen vóór dat hij aftrad. De regering kan daarvan niet onkundig gebleven zijn. Heeft het ministerie dan niet homogeen gehandeld? Heeft men den minister van Buitenlandsche Zaken dan alleen laten handelen in de gewigtige omstandigheden van den laatsten tijd? Is dit gebeurd, dan heeft de regering zeer onvoorzigtig gehandeld. Gaarne brengt hij alle hulde aan de eerlijkheid en goede trouw van den afgetreden minister, doch hij moest op zijn standpunt eenzijdig oordeelen. Heeft de regering de behandeling van dit gewigtige vraagstuk aan den minister alleen overgelaten, dan is de regering nalatig geweest; dan heeft zij niet gehandeld in eenen konstitutionnelen zin; dan is zij niet te werk gegaan overeenkomstig den pligt eener regering, die homogeen moet zijn en handelen. Dan is de aard van den grondwettigen regeringsvorm geheel miskend. Indien zoodanige gewigtige maatregel onder eene vorige regering door een enkel minister ware behandeld, ja zelfs, zoo die onder een vroeger ministerie tot stand gekomen ware, een algemeen afkeurend oordeel ware over hetzelve uitgesproken. Nu de regeling daar is, die welligt verdedigbaar is, mag hij niet ontveinzen, dat de wijze, waarop die regeling werd afgekondigd, voor het grootste gedeelte der bevolking hard en kwetsend te achten was. Nu vraagt hij of er tegen de bedoelde uitdrukkingen niet geprotesteerd is! Openlijk had men moeten protesteeren voor een land waarvan het grootste deel der bevolking uit protestanten bestaat; waar de gezant te Rome afgevaardigd is door een Protestantschen vorst, wiens koningrijk men in de openbaar gemaakte stukken zelfs niet eens noemt. Hij hoopt, dat de waardigheid van het Nederlandsche volk alsnog door een openlijk protest zal worden gehandhaafd. Over het regt heeft spreker niet gemeend te moeten spreken. Geschriften van eenen geachten hoogleeraar, nog heden morgen gelezen, toonen aan, dat de zaak voor verschillende beschouwingen vatbaar was. Toegegeven echter, dat de Pauselijke Stoel, niet de Grondwet in de hand het regt had, die regeling hier te lande in te voeren, dan vraagt spreker nog, of men, met de hand op het geweten, kan antwoorden, dat men iets gedaan heeft tot bevrediging van het gevoel van het Ned. volk? Hij kan daarop geen geruststellend antwoord geven. Hij vreest, dat door deze zaak veel kwaad is gesticht. Hij besluit met de bede dat de Voorzienigheid de harten tot vrede, verdraagzaamheid en liefde stemme; dat men ondanks al het voorgevallene in Nederland moge voortgaan, elkander de broederhand te geven, dat men niet uit het oog verlieze, dat allen zonen zijn van hetzelfde vaderland, kinderen van denzelfden geboortegrond dienaren van denzelfden Heer! Hij hoopt dan ook, dat de gerezen klove spoedig geheel moge worden gesloten.

De heer van Hall zal noch eene goed- noch eene afkeuring uitspreken, zoolang hij geen inzage van de stukken genomen heeft. Hij bedankt den Minister van Buitenl. Zaken voor de gegeven inlichtingen, en hij vindt ook daarom nadere raadpleging noodig, omdat hij een klein verschil meent te ontwaren tusschen hetgeen de Minister van R. K. Eeredienst heden en hetgeen de Minister van Buitenl. Zaken den 29 Nov. gezegd heeft, namelijk de uitdrukkelijke opheffing van het Konkordaat. Hij berust overigens in het depôt der stukken ter griffie, ofschoon hij het motief om geene meerdere publiciteit te geven, niet kan beamen; en daarin zelfs een gevaarlijk precedent ziet. Onze Regering geeft aan de vertegenwoordiging mededeeling van eene gedane zaak, en behoeft de publiciteit daarvan niet afhankelijk te maken van de toestemming der andere partij. Hij bevestigt die konsideratie aan de regering aan, maar, in alle geval, kan hij geen oordeel over de zaak uitbrengen, zoolang hij de stukken niet heeft ingezien. Hij zal zich verder onthouden om in uitweidingen te treden. Zijne beschou-

wingen over het regt van elke gezindheid om haar kerkgenootschap in zich zelf te organiseren is bekend; maar hij wenscht nog eene vraag te doen. De minister van R. K. Eeredienst heeft gezegd dat de bisschoppen benoemd zijn; hij wenscht te vragen of die bisschoppen door den Paus benoemd zijn.

De minister van R. K. Eeredienst antwoordt toestemmend, gelijk blijkt uit de mededeeling van den internuntius.

De heer Groen van Prinsterer vereenigt zich met al hetgeen door den heer Gevers is aangevoerd; maar heeft ook de opinie van den heer van Hall, dat men op dit oogenblik de zaak niet verder kan behandelen, alvorens inzage der stukken te hebben genomen. Hij dankt den heer van Doorn voor zijne interpellatie, want de natie heeft regt, dat zulke onderwerpen door de Vertegenwoordiging met aandacht en naauwgezetheid worden behandeld. Hij bedankt de ministers voor hunne gegevene inlichtingen, en zeer bepaaldelijk den minister van Buitenl. Zaken, voor zijne gedane belofte tot mededeeling van de gewisselde stukken. Maar op dit oogenblik acht Spr. zich geheel onbevoegd om verder in deze zaak te treden, omdat zijn oordeel zal afhangen van de lezing en overweging dier stukken, en eerst daarna zal men regt kunnen beoordeelen, wat de eigenlijke stand der zaak is. Voorloopig moet hij zeggen, dat er eene misvatting schijnt te bestaan. De minister van R. Kath. Eeredienst heeft herinnerd, dat de Grondwet geen regt geeft om zich in *sacra* te mengen, maar over dat beginsel, reeds vóór 1848 erkend, is hier eigenlijk geen sprake. Als het de vraag is: of de organisatie met de eigenaardigheid der R. Kerk overeenkomt, of er bisschoppen zullen benoemd worden, of of titels zullen worden verleend, of in de R. K. kerken zal plaats hebben, wat met de eigenaardigheid van dat kerkgenootschap overeenkomt, dan zal daarover in het geheele land weinig of geen verschil bestaan. Dit is ook de zin van alle adressen; daarover kan geen twijfel heerschen. Maar als dergelijke organisatie uit den aard der zaak in aanraking komt met den Staat; als zij werkt naar buiten, dan wordt zij eene gemengde zaak, en dan kan er geene eenzijdige beslissing worden genomen, maar dan is er verstandhouding, overleg noodig. En nu meent Spr. dat in deze het gemeen overleg met de Vertegenwoordiging geheel ter zijde is gelaten. De vraag is dus niet: of er regt bestond tot organisatie, maar of er overleg noodig was. Er zijn nog meer punten, die Spr. uit de stukken zal moeten opmaken. Het blijkt b. v. dat het Hof van Rome in gebreke is gebleven eene voorafgaande mededeeling van de tot stand gebragte organisatie te doen, maar het Hof van Rome zal kunnen antwoorden: »ik heb gedaan wat gij mij toegestaan hebt; gij hebt mij gezegd, ik was geheel vrij!" Deze en vele andere moeijelijke, zeer tedere punten zullen eerst dan volledig kunnen worden opgehelderd, als men kennis genomen zal hebben van de stukken; de natie heeft regt dat deze zaak niet met overhaasting worde behandeld, opdat men ernstig overwege wat geschied is, en wat welligt nog kunnen geschieden om de moeijelijkheden en, hij mag misschien zeggen, de gevaren die reeds ontstaan zijn te keer te gaan.

De Minister van Buitenl. Zaken moet herhalen dat men in de over te leggen stukken niets anders zal vinden dan hetgeen hereids is bekend gemaakt, maar hij mag de rede van den heer Gevers niet onbeantwoord laten. Die spreker heeft gevraagd wat de Regering gedaan heeft, en heeft daaraan vastgeknoopt eenige eigen beschouwingen van hetgeen zij naar de meening van dien Spr. had moeten doen. Wanneer die Spr. een meer juist standpunt had gekozen, dan had hij zijne geheele rede achterwege kunnen laten. Als die Spr. toch vroeg: wat heeft de Regering gedaan om de organisatie voor te komen en hij antwoordt hierop dan *niets!* dan is in dat antwoord reeds de regtvaardiging der Regering opgesloten, want de Regering *kon* het niet [illegible] doen. De onderhandelingen hebben dan ook alleen geloopen over de vraag of het Konkordaat stilzwijgend of uitdrukkelijk zou worden opgeheven; dat was het punt van aanraking met de Regering.

Verder zal de Minister nu nog kortelijk nagaan, wat in de schatting van dien Spr. de Regering had moeten doen.

1°. vraagt hij: kon niet het *status quo* van het Konkordaat gehandhaafd zijn gebleven? Die uitdrukking is reeds op zich zelve oneigenaardig. Het *status quo* was de afschaffing van het Konkordaat. Dat Konkordaat was niet in uitvoering, en Z. Exc. heeft reden om te vragen of niet de volle uitvoering van het Konkordaat van 1827 bij vele protestanten meerder bezwaar of meerdere aanstoot zou hebben gegeven.

2°. wenscht de spreker eene regeling in meer gematigden zin. Maar de Regering is geheel buiten de regeling gebleven, en kon op haar standpunt ook niets anders doen.

3°. waarom is onze gezant te Rome in de zaak niet gehoord? Omdat de onderhandelingen *hier* gevoerd zijn, en vraagt die spreker dan: wat doet men dan met een gezant te Rome, dan kan Z. Exc. op zijne beurt vragen, wat doet men dan met een minister van Buitenl. Zaken in den Haag?

4°. De Regering zou het welzijn des lands niet hebben betracht. Dit is eene zware, doch voorbarige beschuldiging, die Z. Exc. zich vleit, dat de spr. zelf later zal inzien, dat hij daarin te ver is gegaan. De Regering, zeide hij, is nu niet verantwoord, maar wel, in den zin van dien spr., als zij de organisatie had weten terug te houden of te keeren. Maar dat kon, dat mogt de Regering niet volgens de bepalingen der Grondwet.

5°. Spr. wil een krachtig protest en daardoor de waardigheid handhaven. Z. Exc. moet vragen van wie? en tegen wat? Hij zeide een protest van het Nederl. volk, maar hij vergat, dat hij had willen zeggen: van een gedeelte van het volk. Tegen wat? tegen eene redevoering, uitgesproken in Rome, houdende kennisgeving van de organisatie. Maar die redevoering was niet aan de Ned. Regering gerigt, en kon dus harerzijds ook geene aanleiding geven tot een protest, hetgeen alleen het geval had kunnen zijn, indien daarin uitdrukkingen voorkwamen, gerigt tegen de Regering of tegen het volk, hetgeen niet het geval is.

De heer Metman merkt op dat uit de gedane mededeelingen blijkt, dat de Regering zich bepaald heeft tot het grondwettig terrein, het regt namelijk der onderscheidene kerkgenootschappen tot regeling hunner inwendige organisatie, mits blijvende binnen de palen der gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat. Spr. heeft de verklaring dienaangaande met het uiterste genoegen vernomen, en hij wil nu niet vragen of de organisatie niet op eene andere wijze had kunnen worden tot stand gebragt, en of niet de gezant te Rome had kunnen of moeten zorgen dat de Regering ten deze behoorlijk ware ingelicht, maar hij verwacht alleen bij deze gelegenheid de aandacht te vestigen op art. 165 der Gwt. Het bepaalt dat aan alle kerkgenootschappen in het Rijk gelijke bescherming wordt verleend, en de heer van Doorn heeft er reeds op gewezen dat dit artikel bij de organisatie van het R. K. Kerkgenootschap in den ruimsten zin is opgevat, doch bij die der Hervormde Eeredienst niet. In de zitting van 27 Nov. ll. bij de behandeling van het 6e hoofdst. der begrooting heeft Spr. op die omstandigheid reeds gewezen, met het oog op de organisatie van de Hervormde Kerk, die eenigen tijd te voren heette te zijn goedgekeurd, en hij wees er toen destijds tevens op, dat de toestand waarin die zaak verkeerde, niet kon blijven voortduren. Wat nu heeft de Minister voor de Herv. Eered. toen gezegd en nu? Men heeft er op gewezen dat een verschil bestond, omdat het Reglement voor de Herv. Kerk van 1816 de voorwaarde stelde, dat er nooit eene organisatie kon worden tot stand gebragt, dan met goedvinden van het gouvernement. Het onderscheid is juist, maar de gevolgtrekking niet; want deze was, dat men reserves moest maken. Men heeft nu wel gezegd dat die reserves zouden worden ingetrokken, maar tot dus ver is dit niet geschied en daarom blijft hij aandringen. De regering zelve keurt dus die reserves niet goed, maar waarom blijven ze dan nog bestaan; waarom geeft zij niet aan het Herv. Kerkgen. de volledige bevoegdheid om zich te organiseren zoo als het verkiest, behoudens de ondergeschiktheid aan de wetten van den Staat? Het Herv. Kerkgen. heeft zeer zeker toch ook regt om zich op de toepassing van art. 165 der Gwt. te beroepen, en Spr. hoopt alsnog de toezegging van de intrekking der reserves te bekomen.

De heer Gevers van Endegeest merkt nog op: 1°. dat hij zich niet onvoorwaardelijk tegen de regeling van het katholiek kerkgenootschap verklaard heeft, maar alleen dat hij uitstel raadzaam had gekeurd, en dat in de wijze der regeling misschien verandering ware te brengen geweest. 2°. als het *status quo* van het konkordaat was, dat er geen Konkordaat bestond, waarom er dan eene quaestie van gemaakt, hoe het uit de wereld zou gemaakt worden. 3°. juist omdat de Regering verklaard heeft dat uit de over te leggen stukken niets nieuws zou blijken, [illegible] gevolgd als de heeren van [illegible] oordeel van die stukken hebben afhankelijk gemaakt.

De minister van Buitenl. Zaken zegt nog omtrent het Konkordaat, dat het in 1827 gesloten, in de uitvoering is vertraagd door de Belgische omwenteling; dat daarna in 1841 is overeengekomen om hetzelve *provisioneel* niet uittevoeren, *dat* is de konventie van 1841, en kan men nu het behoud van dat *status quo* tegenwerpen aan zijne R. K. landgenooten, om hen te bevredigen, wanneer zij op de eindregeling hunner inwendige kerkordening aandringen? Z. Exc. gelooft dit niet.

De heer Groen van Prinsterer zegt nog, dat hij niet zoo zeer zijn oordeel thans wenscht op te schorten, alleen om hetgeen uit de stukken, die medegedeeld zullen worden, blijken zal, maar ook om den aard, het gewigt en de moeijelijkheid van geheel de zaak, ook uit hoofde van het grondwettig standpunt. De Regering toch zegt, en daarop komt de geheele verdediging neder, »wij hebben *niets* gedaan; wij meenden, niets te hebben mogen doen." Maar velen in den lande meenen juist, dat die opvatting niet overeenkomt met den zin en den geest ook van onze tegenwoordige Grondwet.

Niemand meer het woord vragende, worden deze beraadslagingen gesloten, en gaat de vergadering uiteen.

Tijdingen uit Konstantinopel vermelden welke de vorderingen van Rusland zijn. Zij zijn gewigtig en geschikt om bezorgdheid te baren. De eerste eisch betreft de heilige plaatsen. In 't begin had prins Menchikoff gevorderd, dat de quæstie zou worden terug gebragt op den voet, waarop zij stond voor de inwilligingen aan den Franschen gezant verleend. Thans bepaalt hij er zich bij, dat in 't vervolg in deze aangelegenheid geene beslissing zal worden genomen zonder de medewerking van Rusland. Voorts verlangde prins Menchikoff van de Porte.

2°. een of- en defensief verbond, waarbij Rusland gemagtigd wordt, om zijne bondgenooten tot in de Dardanellen te verdedigen; 3°. eene betere regeling der grenzen van Georgie; 4°. Montenegro zal onafhankelijk zijn, onder voorbehoud van leenpligtigheid; 5°. vrijheid van eeredienst voor de Oostersche Christenen; 6°. zoo noodig, bezetting van de Donauvorstendommen, ter onderdrukking van den revolutionnairen geest aldaar.

Men verkeert steeds in de hoop op een vreedzamen afloop van dit geschil, hoewel Rusland zijne krijgstoerustingen voortzet.

Z. M. heeft gisteren avond de voorstelling in den schouwburg bijgewoond. Het zeer talrijk publiek heeft den Koning bij zijne komst en zijn vertrek met gejuich begroet.

Heden morgen is de Koning wederom uitgereden, om eenige openbare inrigtingen te bezoeken. Heden middag is er diner ten hove. Z. M. zal heden avond het afdeelings-muzijkfeest der Maatschappij van Toonkunst in het Park bijwonen.

Over Triëst zijn berigten van Batavia tot 23 Febr. Morgen zullen wij daarvan eenige bijzonderheden mededeelen.

's GRAVENHAGE, 14 April. De ministeraad houdt bijna dagelijks zeer drukke vergaderingen.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 13 April. Gisteren hebben er nog eenige inhechtenisnemingen plaats gehad en wel te Passy. De gearresteerden zijn, meest werklieden, doch de redenen, die men daarvoor opgeeft, zijn zeer uiteenloopende.

Men verzekert dat de Keizer aan de koningin van Spanje een brief heeft geschreven over den staat van zaken in haar rijk.

MADRID, 9 April. Het ministerie heeft zijne demissie ingediend. De Koningin zal binnen 24 uren besluiten, of zij het ontslag al dan niet aanneemt.

ENGELAND.

LONDEN, 12 April. Heden hebben de ministers weder eene zamenkomst gehad aan het bureau van Buitenl. Zaken.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 13 April. Volgens de ministerieele *Zeit* lag de *Gefion* benevens Z. M. oorlogsvaartuigen voor de Plata rivier, om bij de verwikkelingen in de Argentijnsche republiek de belangen der Pruissische onderdanen aldaar te ondersteunen.

De regering heeft in de zitting van den 11 eene nederlaag geleden.

— De Deensche vertegenwoordiging heeft thans de koninklijke boodschap omtrent de [illegible] aangenomen met 100 tegen 48 stemmen. Door deze stemming is de oppositie geheel uit het veld geslagen.

WEENEN, 13 April. De heer von Bruck is tot internuntius te Konstantinopel benoemd.

— Volgens de *Oest. Corresp.* zijn de vorderingen van Piemont, betreffende de verbeurdverklaring van de goederen der in dat land gevestigde Lombarden, van de hand gewezen. De gronden voor dit besluit zijn in eene uitvoerige memorie blootgelegd.

— Mustapha Effendi heeft een bijzonder gehoor gehad bij den Keizer en dezen een eigenhandigen brief van den Grooten Heer overgeleverd.

— De jongste berigten uit Konstantinopel loopen tot 2 April, en luiden allezins vredelievend.

ITALIE.

Het officieel dagblad behelst eene verklaring der regering, in antwoord op een artikel van het *Journal des Débats*, getwelk aanleiding geeft tot de veronderstelling, dat Piemont geneigd zou zijn, om onder zekere voorwaarden, zoodanige uitgewekenen, die in de laatste onlusten te Milaan gewikkeld zijn geweest, uit te leveren. Zoowel de bestaande traktaten, als de bekende denkwijze

der regering, beletten alle vrees voor de juistheid van eene zoodanige ongunstige veronderstelling.

STADSNIEUWS.

Burgemeester en Wethouders der stad Amsterdam brengen mits deze ter kennis der ingezetenen, dat als Verhuisdag voor dit jaar wordt aangewezen Dingsdag den 3 Mei aanstaande.

Burgemeester en Wethouders herinneren tevens aan de ingezetenen de verpligtingen, hun opgelegd bij art. 17 van het reglement voor de buurten dezer stad, waarbij is bepaald: „dat ieder, die binnen de stad of haar grondgebied eene woning betrekt, verpligt is binnen den tijd van acht dagen, te rekenen van den dag waarop hij een huis of een gedeelte daarvan is komen bewonen, hiervan aangifte te doen bij den buurtmeester der afdeeling, waarin die woning gelegen is, op verbeurte van eene boete van een tot tien gulden, ter beoordeeling van den bevoegden regter.

„Deze aangiften zullen geschieden door de hoofden der huisgezinnen, zoo voor zich als voor alle bij hen inwonende personen.

„Zij, die binnenshuis, doch afzonderlijk eene of meer kamers bewonen, worden voor hoofden van huisgezinnen gerekend.

„Die in eene andere buurt of buurt-afdeeling gaat wonen, is verpligt, op verbeurte van eene boete van een tot vijf gulden, den buurtmeester daarvan kennis te geven, en zich te voorzien van een billet, door dezen onderteekend. Dit billet wordt door hem ingeleverd bij den buurtmeester der buurtafdeeling, waarheen hij verhuist. Bij verzuim van dit laatste zal de boete, hierboven op het nalaten van het doen der aangifte gesteld, worden toegepast.

„De verandering der woonplaats van eene gehuwde vrouw, ten gevolge van het voltrokken huwelijk plaats vindende, wordt dadelijk na de voltrekking, op verbeurte van eene boete van een tot vijf gulden, door den man aangegeven bij den buurtmeester zijner buurt; hij zal tot dat einde bij dezen inleveren een bewijs van woonplaatsverandering, dat hem zal afgegeven worden door den buurtmeester der buurtafdeeling, waarin zijne vrouw het laatst heeft gewoond.

„De boeten, in dit artikel vermeld, kunnen, in geval van onvermogen of herhaling van overtreding, worden vervangen door eene gevangenisstraf van een tot drie dagen, ter beoordeeling van den bevoegden regter.

„Al de gevorderde billetten, getuigschriften en verklaringen zijn bij den buurtmeester der buurtafdeeling, waarin de belanghebbenden wonen, kosteloos te bekomen."

Tot deze aangiften van verhuizing is ieder ingezeten zonder onderscheid verpligt, en worden mitsdien ook dienstbaren daarop opmerkzaam gemaakt, en ernstig vermaand, om bij hunnen buurtmeester aangifte van hunne verhuizing te doen, wanneer zij het gezin, waarbij zij dienstbaar waren, verlaten, om in eene andere dienst te treden, of elders hunne woning te vestigen, ten einde zich vrij te waren van de strafbepalingen, die bij verzuim op hen zouden moeten worden toegepast.

Ten einde de naleving van deze verordeningen te helpen bevorderen, worden de hoofden van huisgezinnen uitgenoodigd, om hunne dienstbaren daaraan te willen herinneren.

Burgemeester en Wethouders noodigen mitsdien allen en een iegelijk, wien het aangaat, uit, om op bovengemelden dag, vóór twaalf ure des middags, te verhuizen, en voorts om, door de opvolging der verpligtingen, waaraan bij deze herinnerd wordt, tot inachtneming der goede orde mede te werken.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 14 April.

BEVALLEN (11 April): J. B. de Waal, geb. Verweerd, D. (12 April): O. F. Louwerens, geb. Jantzen, Z.

OVERLEDEN (9 April): A. Spierdijk, wed. A. van Steenderen, 73 j. — (10 April): A. Oltmans. - M. A. Roelvink, wed. H. van den Heuvel, 60 j. — (11 April): H. Evelein, 3 m. - 't Kind van P. E. I. Jaski, 7 d. — (12 April): 't Kindje van A. Voûte, 14 d.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 13 April. Uit de eerste hand verkocht: Ca. 2500 balen Brazil Koffij, prijs geheim; zijnde de helft der lading per *Bosphorus.*

GRAANMARKT.

SCHIEDAM, 13 April. Moutwijn *f* 15,25; Jenever *f* 18,75; Amst. Proef *f* 20,—, per Ned. vat zonder fust zonder de belasting.

ANTWERPEN, 13 April. *Koffij.* Er zijn gedaan 500 b. Domingo.

Granen. Stil.

LONDEN, 12 April. *Ruwe Suiker. Vreemde.* Zeilende ladingen meer gezocht. Er zijn gedaan 2 ladingen Havana 2170 k. N° 11, a 23 s. en 670 k. N° 12 a 23 s. 3 d., een lading blond Paraïba tot 19 s. 6 d. vrij van avarij. *Geraffineerd.* Gestampte gevraagd voor uitvoer tot vorige prijzen.

Koffij. Native Ceylan blijft lusteloos, prijzen nominaal. Een klein partijtje n. aanvoer is gedaan tot 47 s. 6 d. a 48 s. Plantage met goede vraag tot volle prijzen.

Rijst lusteloos. — *Talk* rijzend. YC 45 s. 3 d. a 45 s. 6 d. voor nieuwe, 44 s. 6 d. voor oude.

LIVERPOOL, 12 April. *Katoen.* Er is gedaan 7,000 b., prijs onveranderd.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f*	56⅜
„	zigt	„	56¾
Bordeaux	2/m.	„	56
„	½/m.	„	56¼
Madrid	3/m.	„	246
Cadix	„	„	247
Seville	„	„	243
Bilbao	„	„	244
Lissabon	„	„	41½
Porto	„	„	41½
Genua	2/m.	„	46½

Livorno	2/m.	*f*	39
Napels	„	„	81½
Petersburg	„	„	1,87
Weenen	6/w.	„	32
Augsburg	„	„	35⅜
Frankfort	„	„	99
Hamburg	2/m.	„	$35\frac{1}{16}$
„	zigt	„	35¼
Londen	2/m	„	11,77½
„	zigt	„	11,85
Rotterdam		„	⅛

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

Fonds	pCt.	13 APRIL 4½ u. gebl.	14 APRIL 4 u.		gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½ pCt.	64½	64½ a	64¾	$64\frac{11}{16}$
Dito Dito	3 »	$76\frac{3}{16}$	76⅝ »	76⅞	76¾
Dito Dito	4 »	95⅜	95½ »	$95\frac{11}{16}$	$95\frac{11}{16}$
O. I. Leening 1844	4 »	95	95⅝ »		
Amortis. Syndic.	3½ »	95⅜	»		
Handel-Maatschappij	4½ »		»		
Aand. Rijn-Spoorweg	» »		»		
Aand. Holl. S. M.			»		
Obligatien	» »		»		
BELGIE, Obligatien 1844	» »		»		
Cert. bij de Belg. Bank	2½ »		»		
Dito bij Rotsch. en Volksv	» »	52⅜	52⅝ »		
FRANKRIJK, Obligatien	3 »		»		
SPANJE Nieuwe	1 »	$24\frac{1}{16}$	24 »	$24\frac{3}{16}$	24⅛
Dito	3 »	47⅛	47⅞ »		
Dito Binnenl. à 6/m.	» »	42⅞	42⅝ »	43	$42\frac{15}{16}$
Coup. Bewijzen		$6\frac{9}{16}$	6¼ »	$6\frac{13}{16}$	$6\frac{1}{16}$
Amortisable Schuld	»	$5\frac{9}{16}$	5⅜ »		
PORTUGAL te Londen	5 »	42	42¼ »		
Dito Dito	4 »	39⅝	$39\frac{13}{16}$ »		
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5 »	108⅝	108⅛ »		
Dito Dito 1828 en 1829	» »	107⅛	107¼ »		
Cert. bij d°. 1831 en 1833	» »	97	»		
Dito	4½ »	101¾	»		
Dito bij *Hope*	4 »	92¼	92⅜ »	92⅝	92⅝
Dito bij *Stieglitz en C°.*	» »		92 »		
Dito bij id. 5de Serie	4 »		»		
Cert. te Hamburg	5 »		»		
Inschrijving in Assignat.	6 »		»		
Cert. van dito	» »	$73\frac{13}{16}$	73⅞ »		
POLEN, Certifikaten	4 »	87	»		
Dito Aand. à fl. 500			»		
Dito met Lot. » 300			5 »	$5\frac{1}{16}$	
AMERIKA, Bank-Actiën		5⅛	»		
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50 *f*			81⅜ »	81⅝	
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	$81\frac{9}{16}$	»		
Dito 1847	2½ »	41⅛	41⅛ »		
Dito 1851	2½ »	41⅛			
Dito 1849	5 »	$93\frac{5}{16}$	93¾ »	93⅞	
Ween. Bank bij *Goll en C°.*	»		70¼ »		
Dito	4 »		93¼ »	93⅞	
Letter B	5 »	$93\frac{5}{16}$	»		
Aand. met Loting fl. 500	*f*		»		
Nieuwe dito » 250	»		»		
NAPELS, Cert. *Lam en Bouwer*	5 pCt.		99 »	99⅛	
BRAZILIE te Londen 1824	5 »		»		
Dito Leening 1843	5 »	100½	»		
Dito £ 200	»		»		
PERU	5½ »		»		
MEXICO Nieuwe	3 »	$26\frac{15}{16}$	$26\frac{15}{16}$ »	27	
VENEZUELA à £ 100	3½ »	40	»		
GRENADA à £ 100	2 »	22¾	»		
Dito Uitgestelde		$11\frac{7}{16}$	11¼ »	11⅜	
ECUADOR à £ 100		$4\frac{7}{16}$			

Grieken 5 pCt. $7\frac{7}{16}$, [illegible]

Onze fondsenmarkt was heden in Binnenl. en Buitenl. effekten over het geheel zeer gunstig gestemd, en was de handel in beider hoofdsoorten zeer levendig.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ pCt Diskonto 2 pCt.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 13 April. Belg. leen. 2½ pc. —, 1840/1842 5 pc. 98½; 1848, 98½; Spanje 1—3 pc. 23⅞; Binnenl. 3 pc. 42⅝; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 84⅛.

PARIJS, 13 April. Fransche 3 pc. 80,50; id. 4½ pc. 103,35, Bank-Aktien —,—; Belg. 1840/42, 5 pc. —; 4½ pc. —, 2½ pc. —; Napels 5 pc. —,—; Spanje 1—3 pc. 23½; Buitenl. 3 pc. —; Binnenl. 3 pc. 42⅝; Holl. 2½ pc. —; Piemont 5 pc. —,—; Portugal 4 pc. —; Romeinen 5 pc. —; Rusland 4½ pc. —; Metall. 5 pc. —.

MADRID, 9 April. Spanje 3 pc. 42¾; 1—3 pc. 23¾; Cert. Coup. 3g 4p; Bank S. Fernando —.

LONDEN, 13 April. Cons. kont. 100¾ a —; op tijd 100¾ a —; Braz. 102 a 104; 1829/39 102 a 103; Den. 3 pc. 85 a 87; 5 pc. 105 a 107; Ecuad. 5⅞ a 6; Gren. 23½ a 24; Uitgest. 11¼ a 11½; Mexiko Nieuwe 27⅝ a —; Peru 4½ pc N. 88 a 89; Uitgest. 66½ a 67½; Rusl. 1822 5 pc. 118 a 119; (N.) 4½ pc. 104 a 104½; Portugal 5 pc. 42½ a 43½; 4 pc. 40¼ a 40¾; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 24 a —; 3 pc. 47¾ a 48¼; Coup. cert. 6 a —; Passive 5½ a 5¾; Holl. 2½ pc. 66 a —; id. 4 pc. 97 a 97½; Venez. 38½ a 39½; Uitg. 17 a 18; Wissel op Amsterdam *f* —.—; Grieken 8½ a 9.

WEENEN, 13 April. Met. 4½ pc. —; 5 pc. 94⅜; Bank-Actien 1414; Wissel op Londen 10.50; Zilver 9⅜.

BERLIJN, 12 April. Schuldbr. 3½ pc. 92¼; Loten 150¼; Rusl. Stiegl. 4 pc. 97½; Pools. 4 pc. 92; Loten fl. 500 92¼, Oost. Met. 5 pc. 87½; Amsterdam zigt 143¼g, id. 2/m. 142⅜g.

HAMBURG, 12 April. Rusl. Cert. 5 pc 105; Oost. Met. 5 pc. 95¼; Spanje 1—3 pc. 22¾; Binnenl. 3 pc. 40¼.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

HELVOET, 13 April. P. Wap, Hendrik Jan, Batavia, I. van Brouwershaven.

UITGEZEILD:

TEXEL, 13 April. J. Veenstra, Schoon Verbond, Soerabaya. K. C. de Veer, Maximiliaan Theodoor, Melbourne. - G. Lunde, Hermann, St. Thomas.

ADVERTENTIEN.

(2792) Heden beviel voorspoedig van een welgeschapen ZOON, de Wel Geboren Vrouwe J. V. G. A. V. Baronnesse HACFORT TOT TER HORST, geboren DOMMER VAN POLDERSVELDT.

LOENEN, op Veluwe, 9 April 1853.

In een aangenaam dorp in de provinc[ie] Noord-Brabant, aan de Belgische grenzen ge[legen], wordt *TE HUUR* aangeboden, ee[n] **HEERENHUIS**, met 5 BENEDEN- en 3 BOVEN KAMERS, KELDER, KEUKEN en STAL, beneven eene ruime PLAATS en 2 groote TUINEN. Adres me[t] *franco* brieven aan den Burgemeester van Alphen en Rie[l] bij wien ook op het allervoordeeligst te bekomen zijn allerle[i] soort van **HORLOGIEMAKERS GEREED SCHAPPEN.** (278[illegible]

Men verlangt ten spoedigste op een aangenaam ge[legen] dorp, in de nabijheid va[n] Haarlem, een bekwame **KLEEDERMAKERS MEESTERKNECHT**, tusschen de 30 a 40 jaa[r] ongehuwd, tegen genot van kost, inwoning en een goe[d] salaris. Degenen welke hiertoe in aanmerking wilden komen, moeten bewijs leveren van kunde en een goe[d] zedig gedrag. Men adressere zich, met *franco* brieven onder de letters M. G. H. of liefst in persoon, te[n] huize van den Heer A. VOLLAERTS, Prinsengracht bij d[e] Noordermarkt te Amsterdam. (2790

Bij Gebr. VERHOEVEN te 's Bosch, is van de pers ge[komen] de *Tweede Druk* van:

DE NIEUW AANGEKOMEN

OLIEKOOP

TE AMSTERDAM,

OM DE

R. K. PRIESTERS VAN NEDERLAND

RADIKAAL TE GENEZEN.

Prijs 20 Cents.

En zijn bij denzelfden verkrijgbaar:

MÉDITATIONS pour le Mois de Mai, sur les grandeur[s] de la Mère de Dieu etc., par le P. BERZET, vol. i[n] 18° de 450 pages avec grav. . . . . *f* 0.5[illegible]

LAMENTATIONS DE JÉRÉMIE, avec des réflection[s] spirituelles par le P. BERTHIER, vol. in 18°. *f* 0.4[illegible]

NOUVEAUX PLANS de prônes, de sermons, de mé[]ditations et d'instructions familières, contenant plu[]sieurs sujets pour chaque Dimanche de l'année et pou[r] les fêtes fixes et mobiles, par [illegible], Superieu[r] de Séminaire, vol. de 428 pages 12°. . . . *f* 1.5[illegible]

LE MOIS DE MARIE HISTORIQUE. Pélérinage au[x] Sanctuaires de la Mère de Dieu, vol. gr. in 18 d[e] 400 pages . . . . *f* 0.3[illegible]

(2784

(2789) De Boekhandelaar J. W. VAN LEEUWEN [te] Leyden, debiteert met goed gevolg:

DE MAAND VAN MARIA of de **MEIMAAND** 2de druk, met een fraaije staalgravure. Prijs *f* 0.6[illegible]

F. L. GRAVE VAN STOLBERG. **OVER DE LIEFDE TOT GOD**, 2e druk . . . . . *f* 1.2[illegible]

M. BERGIER. **TABLEAU** de la Miséricorde divine *f* 1.2[illegible]

ORDO SEPULTURAE ad usum cleri Missionu[m] Hollandiae, met zangnoten . . . . *f* 0.6[illegible]

Id. id. in maroq portefeuille » 1.8[illegible]

TWAALFTAL LESSEN over het leven van Jezu[s] Christus, bijzonder dienstig bij Godsdienstig onderrig[t] als ook voor bewaar- en [illegible] . . . *f* 0.2[illegible]

GINOULHIAC. **HISTOIRE** du Dogme Catholiqu[e] pendant les trois premiers siècles de l'église, 2 vo[l.] Paris 1852. . . . . *f* 8.2[illegible]

J. P. GURY. **COMPENDIUM** Theologiae Moralis 2 vol. editio nova. Tornaci 1853 . . . . . *f* 1.7[illegible]

MARCEL BOUIX. **VIE DE St. THERESE** d'aprè[s] les manuscrits originaux, 1 beau volume. Tourn[ai] 1853 . . . . *f* 1.7[illegible]

Bij den Uitgever dezer Courant C. L. VAN LANGEN[]HUYSEN, is van de pers gekomen:

TROUW.

EEN HULDEGROET

AAN ZIJNE MAJESTEIT

KONING WILLEM DEN DERDE

BIJ ZIJN BEZOEK VAN AMSTERDAM,

in Grasmaand, 1853,

DOOR

J. A. ALBERDINGK THIJM.

„Je Maintiendrai."

's Konings wapenspreu[k].

Prijs 15 Cents.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgeve[r]